

August Varenius   Paul Lütke­mann

## **Exercitatio Theologica De Peccato Originali**

Rostochii: Kilius, 1671

**<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740892169>**

Druck   Freier  Zugang



RU theol. 23.Sept. 1671

Varenius, Aug. /a















5.  
EXERCITATIO THEOLOGICA  
De  
PECCATO  
ORIGINALI, 44

Quam  
Ex Consensu Reverend. Facul. Theol.  
SUB-PRÆSIDIO

*VIRI Maxime Reverendi, Amplissimi & Excellentissimi*  
DN. AUGUSTI  
VARENI, D.

Serenifs. Ducum Meklenburg.

Consistorii Assessoris gravissimi, Pro-  
fessoris Theologi Celebratissimi

DN. Præceptoris ac Fautoris per omnem  
æratem suspiciendi

Piæ ac sobriæ ventilationi subjicit

AUTOR

PAULUS LUTKEMANN,

Spandoâ Marchicus

habebitur ad diem 23. Septembris horis ab 8. antemerid.

*In Auditorio Majori.*

---

ROSTOCHII, Typis JOHANNIS KILII, Acad. Typogr. Anno 1671.



EXERCITATIO THEOLOGICA

DE  
PECCATO  
ORIGINALI

Quam

Ex Consensu Reverend. Facul. Theol.

SUB PRÆSIDIO

VIRI Maximo Reverendi, Augustini & Excellentissimi

DN. AUGUSTI  
VARENI, D.

Serenissimi Ducum Mecklenburg.

Consistorii Altorfensis, Pro-

testoris Theologi

DN. Freycpitoris ac Auditoris per omnem

curiam suspicendi

Pro ac totius consultationi subor-

AUTOR

PABLUS LUTKEMANN

Spandao Marchicus

In diebus ad diem 27. Septembris horis ab 8. antemerid.

In studio Altorf.

ROSTOCKI, Typ. JOHANNIS KIEL, Acad. Typogr. Anstalt.







בעורת יהוה

*Thef. I.*

## Datur peccatum Originale.

S. 1.



Egarunt hoc olim *Pelagiani*, qui (referente *Chemnitio* P. I. LL. CC. p. 239) docuerunt, nihil esse peccatum nisi quod ratione propria voluntatis committitur. Eundem fovent errorem *Sociniani*, sic enim *Catechismus Racoviensis* Cap. X. p. 284. Es ist keine Erb-Sünde / hat demnach dadurch der freye Wille des Menschen nicht können verdorben werden: denn es kan aus *J. Schrift* nicht bewiesen werden / daß eine Erb-

Sünde seyn solte. Nec saltem ex ipsis Pontificiis *Albertus Pighius* & *Ambros. Catharinus*, juxta quos peccatum originis nihil aliud fuerit quam prima illa *Adami inobedientia actualis*, quæ solâ imputatione sit in parvulis: sed & nec ceteri Pontificii à Syncretismo *Pelagiano* poterunt absolvi ob hypothesen, quas fovent, vid. *Chemnit. p. 1. Exam. Conc. Trident. de Peccato Orig. Meish. Antropol. Sacra Decad. 1. Disp. V. qu. 2.*

S. 2. Possemus hîc magno numero *Adversariis Scripturæ* testimonia opponere, sed satius ducimus, si ex numero illorum modò illa, quæ maximum videntur afferre robur, adduxerimus; Urgemus ergò loca *Scripturæ classica*.

A 2

I. Gen.



I. *Gen. VIII, 21. Nequaquam ultrà maledicam terræ propter hominem, figmentum enim cordis humani malum est ab infantia.* Non de actuali, sed Originali peccato hunc textum agere probatur (1) quia agit de tali peccato, quod toti humano generi commune est; hinc utitur phrasi: *Figmentum cordis humani.* (2) quia agit de peccato, quod durat ab utero, quâ de ætate actuale peccatum prædicari nequit. Nec possunt heic latibulum querere Adversarii in vocabulo *רע*, ac si de adolescentia textus loquatur, quæ actu peccat sæpissimè; Etsi enim concedimus vocabulum *רע* quandoque adhiberi de Adolescentia, probandum tamen Adversariis est in hoc ipso loco eandem obtinere significationem; Nos ipsi opponimus locum *Exod. II, 6. Judic. XIII, 5.*

II. *Psal. LI, 7. Ecce in iniquitatibus formatus sum. & in peccato sedit me mater mea.* Describit heic David, qualis fuerit tum in formatione, tum in ipsa conceptione, & de utroque dicit se peccato contaminatum fuisse, ex quo ita argumentamur:

Q. in utero matris immundus est, ille habet connatam corruptionem.

Atque O. Homo jam in utero matris immundus. E. Hic verò varias & monstrosas moliuntur exceptiones, ut nervum argumenti infringant, *Catechism. Racov.* ita l. c. p. 286. *Alhier soll man erwegen/ daß David nicht von allen Menschen rede/ sondern nur von Ihm selber. Und diß nicht schlecht/ sondern angesehen seinen Fall/ und redet diß auf solche Weise/ wie man beydemselben David liest: Die Gottlosen haben sich verkehret von der Mutter an/ sie haben geirret von Mutterleibe an/ die da Lügen reden/ dero halben wird auch aus diesem Ort die Erb-Sünde nicht bewiesen. Sed respondemus (1) Dabimus hoc Davidem hic loqui de seipso, unde verò Sociniani probabunt consequentiam, quam inde necunt? Certè quod hic David de se dicit, illud verissimè de toto genere humano prædicatur *Job. XIV, 4.* Neque ullam probabilem saltem dare poterunt causam, cur David deterioris fuerit conditionis præ reliquis hominibus. (2) Nos insistimus literæ, dum nec loci evidèntia, nec fidei analogia recedendi necessitatem nobis imponunt. Neque insuper probationes Adversariorum tanti momenti sunt, ut nos à literalis sensu abducant. Ut enim locorum v. g. *Ps. LVII. Ec. XLVIII.* & aliorum, quæ adducere solent prolixum omit.*



omittamus examen, dicimus, pessimè ex illis fieri iudicium de loco præsentis, est enim Elenchus particularium; Nostræ favet sententiæ, quod confessorum agat delictorum, quomodo verò hoc cum Hyperbole Sociniana consistere possit, videant ipsimet Adversarii.

III. *Job. III. v. 5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non poterit intrare in regnum celorum.* Argumentamur itaque

Q. Generatio excludit hominem à regno celorum, illa est originaliter immunda.

Atq. Generatio carnalis v. 6. excludit hominem à regno celorum. E.

Majoris consequentiam probamus, quia nulla alia datur ratio, cur homo separetur à Deo, quàm ipsum peccatum: Aut ergò cum Calvinianis ad Absolutum Decretum confugiendum, aut alia danda est Causa; quamdiu autem istam non indicaverint, Conclusio nostra firmo stat talo Adde versum 6. Ubi thesis nostra totidem verbis: *quicquid ex carne natum est, caro est.*

IV. Locum *Rom. V. 12. 13. 14. Per unum hominem peccatum in mundum introiit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Certum est Apostolum agere de omnibus, carnaliter propagatis & morti obnoxiiis. Tale ergò inde formamus argumentum.

In quos cunque cadit pœna peccati, s. mors, in illos etiam cadit ipsum peccatum,

Atque in infantes cadit pœna peccati. E.

Hic non actuale s. actu secundo voluntarium (in similitudine prævaricationis Adam. vid. v. 14.) peccatum locum habet. Ergò præter illud concedendum aliud, quod Originale dicitur. Major præterquam quod est ipsius Apostoli v. 12. 13. & 14. pro fundamento habet ipsam Dei iustitiam, quæ non infligit pœnas, nisi de culpa constet: Minor fundata est in ipsa experientia. Constabit inde rectè magno Chemnitio in L. C. art. de peccato orig. c. 3. assertum: *Proprius locus doctrinæ de peccato originis est in quinto capite ad Romanos ubi Apostolus inter alia ita scribit: Per unum hominem &c.* Unde idem Chemnitius inter testimonia probantia peccatum originis hunc locum in acie collocavit: sed & notavit, quod, prout ceteroquin universale, tales locos, qui sedes sunt doctrinalis articuli præ cæteris dilate



*viri & depravari*: ita præsens locus quoque tale quid sit expertus, ut tamen error Pelagii, ejusdemque in hoc loco *σβεστότης*, quæ interpretatus est: *Peccatum per Adamum in Mundum intrasse non propagatione & carnali natiuitate*: sed tantum imitatione, quatenus reliqui homines Adamum in peccato imitarentur, penitus ex ipsis verbis & illationibus Apostoli h. l. confutetur.

§. 3. Hactenus argumenta, quibus Thesis nostra firmari potuit, adduximus. Ordo jam exigit, ut Examen instituamus Argumentorum Adversariorum. Videbimus ergò, quid habeant roboris. Opponunt (1) Matth. XIX. 14. Infantibus adscribi regnum celorum. Resp. Consequentia nulla est. Quod si enim, hæc ratio concludendi, procederet, aut adulti à peccatis sunt immunes, aut à regno celorum excludendi. Primum est contra Scripturam vid. 1. Joh. I, 8. Postremum absurdum. (2) Psal. CVI, 38. Infantes dici innocentes. Resp. Totus contextus Psalmi clare monstrat, hic non agi de aliqua innocentia interna, sed saltem externa & Politica. (3) Voluntatem necessariam esse, ut quid habeat rationem peccati. Resp. Unum heic cornu infant cum Pontificiis. Quod si verò hic de peccato in sensu politico & civili sermo esset, non multum dissidii inter nos esset. Sed cum heic loci de peccato in sensu Theologico accepto agatur, negamus in totum. Quid enim de peccatis infirmitatis, ignorantia sentiendum? Videatur expressa Jehovah lex, Num. XV, 27. (4) Cupiditas illa non conjunctam habet hominis culpam. Resp. Et hic rationes probandi deficiunt. Contrarium probat Analogia fidei. Prout benedicto Adamo omnes benedicti sunt posterii: sic lapso illo, omnes sunt lapsi, non enim ut persona privata, sed ut publica considerandus est Adamus, qui pro tota posteritate acceptat dona. Reliqua vide apud Thunm. de Impietate Photin. Artic. de Peccato Orig. p. 277. seqq Meisner. Antropolog. Sacra. Decad. I. Disp. IV, qu. 3.

## *Thes. II.*

Rectè magnus Chemnit. in LL. CC. artic; de P. O. c. 4. Duplex est causa efficiens Peccati Originis, 1. Quæ remota dici potest, primi scil. paren-



parentes, qui lapsu suo meriti sunt toti posteritati pravitatem Originalem, reatum & quicquid inde secutum est malorum. 2 Propinqua causa est, 'quod in carne singulorum, parentum qui generant, habitat peccatum, & illud contagio quodam transmittunt in liberos ipsa propagatione carnali.

§. 1. Hæc Thesis à priori maxime est distinguenda. Aliud enim est, querere, An homo sit corruptus, & aliud, unde corruptio illa originem habeat? Prius in præcedenti Thesi planum dedimus, de posteriori jam nobis Controversia. *Sociniani* prout negant ejus existentiam, ita etiam lapsum Adamiticum admittere nolunt Causam. Sic enim *Catechism. Racov.* l. c. p. 285. Der Fall Adams! weil es nur ein einiger gewesen/ hat solche Krafft nicht haben können/ daß er das/ so Adam angebohren war/ hätten verderben sollen / und vielweniger aller seiner Nachkommen. Notamus deinde *Pelagianos*, qui non per generationem, sed per imitationem peccatum in posteros transire docebant. vid. *Michael l. 2. Syntagma Hist. Eccl.* p. 428.

§. 2. His opponimus (1) *Locum Rom. V. 12.* Ubi Apostolus ita: Per unum hominem peccatum in mundum introiit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.

(II) *Ephes. 11, 3.* *Eramus* omnes natura filii iræ, quod si autem *Φύσες* certè non *ἔσθαι*. Quæ hic excipiunt circa vocabulum *Φύσες*, non merentur refutationem. Confer illa, quæ in Thesi præced. adduximus.

§. 3. Opponunt verò repugnare rationi, cum unus actus non possit introducere habitum, & quidem in universam hominum naturam vid. *Catechism. Racov.* l. c. p. 275. Resp. Hoc ergò est, candens ferrum non forcipe, sed digitis contrectare; non omnia pro absurdo habenda, quæ rationi nostræ absurda apparent; Ancillari hic debebat ratio, non dominari; Nimis enim intempestivum est decempeðà rationis omnia emetiri velle. Et sic dimittere possemus adversarios ostenso fundamento arenoso. Attamen ne hic de victoria glorientur, respondemus, falsum omninò esse principium *Socinianum*.



num: quis nescit, unam actionem omnimodam inferre cæcitatem? Unum actum sæpius morbum perpetuum introducere etiam Medici norunt. Consule de hoc principio *Keslerum in Metaphys. Photin.* Parte Spec. Sect. 3. Princip. 2. & 3. Opp. (2) Deum nunquam decrevisse hanc poenam, siquidem obstat ejus Sanctitas, ob quam omne peccatum odit, abominatur. Sed & hîc responsio in promptu est: Constat duplex potissimum in Deo dari decretum, effectivum aliud, aliud permissivum: concedimus argumentum Socinianum de priori decreti genere: sed non valet consequentia à negatione unius ad negationem alterius, cum decretum permissivum etiam ad actiones peccaminosas sese extendat, neque verò sanctitati Dei ex hoc quicquam decedit, siquidem non permissio, sed ipse influxus realis causalitatem infert. Opp. (3) Inclinatio illa ad peccandum ex peccatis actualibus continuo repetitis oritur. Resp. argumentantur Adversarii à dicto secundum quid ad dictum simpliciter. Non negamus peccata actualia haut rarò pronitatem ad peccandum introducere in naturam: sed hoc probandum Adversariis fuisset, omnem omninò inclinationem ad malum, quæcunq; etiam illa sit, ex sæpius reiteratis peccatis actualibus oriri. Hoc si solidè probaverint, tùm demum argumentis nostris ademerint vires. Hactenus Socinianorum vidimus strophas, restat igitur, ut breviter lustremus, quomodo & Pelagiani suam exornent Helenam. Objiciunt (1.) Parentibus remitti peccata, E. non posse per carnalem generationem transire in posteros. Resp. Remissionem illam non respicere culpâ, sed ipsum reatum etiam tyrones norunt. Limitamus ergò Majorem hunc in modum: Quicquid absolute & simpliciter tollitur, illud non potest per carnalem generationem propagari: Sed sic falsa erit subsumptio. Quamdiu autem illam non probaverint, nihil periculi erit de Orthodoxia. Obj. (2) Accidentia non migrare è Subiecto in Subiectum. Resp. Concedimus hoc: nam subiectum Inhæsionis est anima, quæ traducitur à parentibus mediante benedictione divinâ Gen. 1, Crescite & multiplicamini; Non ignoro hîc etiam magni nominis Theologos ad Augustini illud *ἐπέχειν* inclinare, quos inter *Chemnitium* refero, qui P. 1 LL. CC. p. 239. satis circumspèctè loquitur. Attamen sic certi quicquam determinandum, malum traducem admittere, etsi modum specialem ignoramus.

*Theol.*



### Thef. III.

Peccata quædam parentum sæpe peculiari  
quâdam inclinatione contagiosâ transeunt  
in liberos.

§. 1. Observandum hic loci venit tum *Subiectum*, tum *Predicatum*. *Ratione subiecti* sciendum non de quovis vitio hic disputari: sed saltem habituali, neq; tamen ipsum habitum acquisitum, sed semen sive propensionem in liberos transire statuimus. *Ratione Predicati* observandum non de planè ordinario modo hic sermonem esse, sed sæpius fieri affirmamus.

§. 2. Negant hoc Pontificii, *Bellarmin.* l. 4. de Statu Peccati c. 18. ita expressè, *quod attinet culpam, extra controversiam esse debet, unum tantum, hoc est, primum primi parentis peccatum ad posteros carnali generatione transmitti.* Ita ille. Pro confirmanda autem *Thesi* nostra facit expressa ipsaque praxi judiciorum divinorum extraordinariorum in s. literis confirmata lex Domini Exod. XX. 5. Ubi minatur Deus se visitaturum iniquitatem Patrum in filios in tertiam & quartam generationem. Jam verò justitiæ Dei reclamant pœnas infligere posteris de parentum peccatis nullo modo participantibus. Facit & pro nostra sententia ipsa experientia, quæ docet sæpissimè inclinare liberos in vitia parentum; qui fieret autem hoc, nisi ipsorum vitiorum semina ad minimum propagarentur?

### Thef. IV.

Peccatum Originale in omnes omnino homines, quotquot naturaliter generantur, transit.

§. 1. Excipimus ergò unicè Christum præeunte nobis Scripturâ, Hebr. IV. 15. Reliqui sine discrimine peccato Originis sunt contaminati. Hanc verò universalitatem labefactant alicubi tum *Pontificii*, tum *Calviniani*, tum & alii. De Pontificiis notum est, quanta vehementia disceptaverint inter se Dominicani &

B

Fran-



Franciscani jam ab anno M. CCC. LXX. ad M. D. VII. *An Beata Maria mater Christi in peccato fuerit concepta, nec ne*; Hi peccatricem esse affirmabant, illi contra negabant, cum quibus etiam facit *Concil. Trident. Sess. V. Append: Declarat tamen hæc ipsa sancta Synodus non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato Orig. agitur, Beatam & immaculatam virginem Mariam Dei genitricem, sed observandas esse constitutiones felicitis recordationis Sixti Papæ IV. sub pœnis in iis constitutionibus contentis, quas innovat. Bellarm. l. 4. de A. G. cap. v. Costerus l. 5. Instit. ad Mariam, & reliqui, Salazar: &c. Calviniani à posteriori eppugnant hanc latitudinē, dum Sanctorum liberos ab utero matris sanctos esse disputant. Sic enim Calvinus l. 4. Instit. c. 16. num. 24. Infantes hæreditario jure secundum promissionis formulam jam à matris utero in fœdere continentur. Petr. Martyr: in LL. CC. Beza Volum. I. Controv. fol. 256. Ursinus Volum. I. Oper. Theolog. fol. 60.*

§. 2. Thesis nostram probat Scriptura Rom: III, 23. *Omnes peccaverunt, & destituuntur gloria Dei* Pro enucleanda, hæc sententia Apostolica notamus subjecti universalitatem *πάντες ἡμάρτησαν*, Omnes peccaverunt. Non potest hic aliqua Synechdochica fingi oratio, etsi enim vocabulum, omnes, sæpius idem est, ac multi; attamen de præsentī loco adhuc in controversia est. Probanda erat exceptio Synechdochica, non supponenda. Explodenda meritiò exceptio Jesuitæ cujusdam venit, qui, ne planè hic obmutescat, hancce quærit rimam; non posse hoc axioma generali comprehendī Dei genitricem, alioquin necesse fuisse, ut ipsa conceptis verbis nominaretur singulari aliquo loco. Egregium sane argumentum! Probet Jesuita, si nomen acuti Disputatoris posthac retinere velit, se suosque peccatoribus esse annumerandos; aut cadaverosum mittat argumentum. *Job XIV, 4. Quis potest dare mundum de immundo conceptum femine?* Quod si hic respicimus versum præcedentem 1. 2. 3. in collatione cum nostro quarto, res erit manifesta Jobum omninò de peccato Originali agere: Consequentia, quæ hinc formanda esset, claret. Confer quæ supra ex Joh. III, Ephes II, adduximus.

§. 3. Declarata sic orthodoxia non abs re erit scrutari argumenta Adversariorum; Ut verò ordine procedamus, in duas potissimum classes totum negotium distribuemus. In priori examina



minabimus argumenta Pontificiorum, reservaturi ea, quæ pro Calvinianis facere videntur, ad posteriorem classem. *Bellarminus* probaturus hoc suum dogma, fundamenta quærit in locis satis notis Cantic II, 1. cap. IV, 7. 12. Resp. Textus hic non favet Adversariis, de Ecclesia agit, non de Maria; Committit ergò Jesuita fallaciam Interpretationis. Sed ut porrò cum Adversario agamus, concedemus, textum præsentem agere de Maria, certe tamen non tangit statum controversiæ, illa enim Sanctitas non est inhærensiva, sed imputativa. Ponamus (2.) Mariam jam tum in utero matris sanctificatam esse. Dabimus (3.) Mariam, cum jam mater electa esset Christi, totam, quanta quanta etiam fuerit, à Spiritu Sancto purificatam esse. Nimis tamen longè aberrat Antagonista à Statu controversiæ. Namque (a) Sanctificatio illa non statim infert omnem omnino immunitatem à peccato, idem illud prædicatur de aliis in Scriptura, quos tamen non admittet Adversarius. (b) Proprio se jugulat gladio, si enim purgata est à peccato, certè habuit peccatum, cui boni aliàs fuisset purgatio? Sed pergit objiciendo locum Rom. V, 18, 19. 1. Cor. XV, 45. Resp. Concedimus Apostolum collationem instituere inter Adamum primum & secundum, sed in hoc reicardo vertitur; an hoc sit illud tertium Comparationis, quod *Bellarminus* producit? novit omne Simile etiam suo modo esse dissimile e.g. Pontifex Rom. quotidie inter illos confertur cum Apostolo Petro, vix tamen crediderim *Bellarminum* admissurum fuisse, Si quis talem institueret comparationem, Petrus abnegavit Christum, objurgavit Matth. XVI, 4. E. & Pontifex Romanus, quæ comparatio nostro quidem judicio melius procedit, quàm *Bellarmini* ex his adductis locis. Et quid multis, possumus concedere totum Argumentum intelligendo sanctitatem imputativam. Tantùm de priori classe. *Calviniani* ne sine ratione & fundamento pugnare videantur, urgent maxime Formulam fœderis, quod Deus sanciverat cum Abrahamo. quò de legitur Gen XVII. *Ero Deus semini tui.* Sed quantas orthodoxiæ struant insidias, patebit, cum locum illum accuratius evolverimus: Vera quidem est promissio, ero Deus seminis tui, sed num. ne his verbis integrum absolvitur fœdus? Neutiquam. Jungeamus verba sequentia vers. IX, 10. 11. 12. 13. & 14. fucumque videbimus. Sic autem textus: *Et tu custodies pactum meum, omne Mas-*



*culinum circumcidetur ex vobis &c.* Committunt ergò (1) Fallaciam divisionis, dum foedus illud mutilatè inferunt. (2) Constat ex coherrentia textus promissionem veram esse de filiis Abraham non in sensu diviso, sed in sensu composito, h. e. quatenus conditiones foederis observant. Obj. 2. 1. Cor. VII, 14. Ubi *sancti* pronunciantur *liberi*. Sed dextrè collato textu in sumum abit, quicquid objiciunt isti. Ut silentio premam, Committi fallaciam ἐρεχθισμῶς, dum probant, quæ minimè in quæstionem vocantur. Eò tota nostra tendit Disputatio, an ab utero matris sint sancti? de quo ne literam quidem Apostolus. Nullus præterea Calvinianorum solidè probabit lex textu, Paulum agere de illa sanctitate, quæ in oculis Dei justissimi nos spiritualiter mundos sistit. Conciliet verba præcedentia cum Glossa Calvinianà, & virum se præstiterit. Vide de hoc argumento fusius Exellentiss. Dn. Præsident in Assertionem Orthodoxiæ posteriori Artic. VI, Conclus. 4. Contra Calvinianos. Obj. 3. Sanctos parentes, quales omnes vocati & baptizati sunt, generant Sanctos liberos. Responf. Concedimus, si de Sanctitate externà, ratione occasionis & aditus propioris ad Sacramenta ceteraque bona ecclesiastica disputatur. Negamus, si de internà e. c. imputativa sermo est. Obj. 4. Act. II, 39. Vobis est promissio & liberis vestris. Responf. Promissio illa non est absoluta, sed restricta ad media, quod si ergò ista negliguntur, non obtinebunt promissionis fructum. Vide Danhauer, in *Hodomeria Spiritus Calvin, Phantasm.* X, p. 3240.

### *Thes. V.*

Subiectum inhæSIONIS non est sola anima, nec solum & præcipuè corpus: sed corpus & anima simul, imò hæc primariò.

§. 1. Non jam disputabimus, anne subiectum præcipuum & principale sit intellectus & voluntas, sed de solo subiecto communi hîc controvertitur. Et hoc non tantum corpus, sed & animam esse dicimus. Hoc tamen respectu, ut anima sit primum, corpus verò secundarium subiectum; prout enim corpus non



non informat animam, sed informatur ab animâ, ita corpus primum subiectum esse nequit. Adversarios verò hic habemus Pontificios. *Bellarm. lib. V. de A. Gr. cap. 15. §. sciendum secundò istud vitium in carne potissimum residere, h. e. in parte hominis inferiore, quæ sensualitas dicitur.*

§. 2. Pro Orthodoxia militat Scriptura, quæ peccatum omnibus omninò hominum partibus tribuit, sic intellectui adscribit coecitatem Ephes. IV, 28. Cordi perversitatem, Gen. VI, Jerem. XVI, 9. prout pulcherrimo ordine singula notat *Christianus Matthias* System. Theolog. Minori pag. 114. Ex quibus sic concludimus:

Defectus in operando præsupponit defectum in Causa.

Sed, in Facultatibus animæ datûr defectus in operando, E. Corpus verò tantum pro subiecto secundario habendum esse satis eleganter probat Apostolus Rom. VI, 13. ubi ita. *Μηδὲ πικρὰ εἶνετε ἅ τὰ μέλη ὑμῶν ὄπλα ἀδικίας ἢ ἀμαρτίας* h. e. neque sistite membra vestra arma injustitiæ/peccato, usus eleganti Metaphorâ qua arma sumuntur pro instrumento, quibus impii utuntur ad injustitiam. Argumentum ex dicto Apostolico tale erit:

Q. Alteri inservit ad actiones peccaminosas, illud non est primum, sed secundarium subiectum.

At Corpus inservit voluntati ad actiones peccaminosas, Ergo

Confer *Coccejum* in hunc locum pag. 326. 327.

§. 3. Argumentum palmarium, quod adversarii urgere solent, est ex Epistola Rom VII, 18. ubi Apostolus videtur distinctionem facere inter *corpus & mentem*; sed dextrè inspicienti textum constabit Apostolū nequaquā carnem ab animâ distinguere. Totus contextus evincit comparisonem instituere Apostolum inter hominem respectu illius quod in illo uno homine ceteroqui fidei (qualis erat Paulus renatus) est regnitum & quod in eodem irregnitum: illud per Spiritum, hoc per carnem indicat. Quod si verò carnem Physicè accipiat, videat adversarius, quid responsurus sit ad vers. præced. §. cum essemus in carne, passionibus peccatorum per legem operabantur in membris nostris [Græc. quæ per legem existebant] ergonè Paulus jam conversus erat extra-

B 3

car-



carnem? Obj. 2. Si anima esset subiectum peccati Orig. pari ratione mortalis esset ac corpus. Resp. Consequentia nulla est. Mors enim respicit totum suppositum, & nihil aliud infert, quàm solutionem animæ à corpore, minimè verò partium corruptionem.

### *Thes. VI.*

**Peccatum Originis nequaquam consistit in nuda privatione, sed omninò aliquid Positivi includit.**

§. 1. Varias de hac Thesi jam tempore Augustini fuisse sententias, refert Chemnit. P. 1. LL. CC. pag. 225. 226. Augustinus definit illud per concupiscentiam, Anselmus, cujus ætas incidit in seculum XII, per carentiam justitiæ Originalis debitæ in esse. Bonaventura tandem has duas combinavit. Quam etiamnum retinet Aug. Conf. Artic. II. Ubi docet, quod omnes homines post lapsum, nascantur SINE metu, SINE fiduciâ erga Deum & CUM pravâ concupiscentia. Ne verò hic cuidam ansa detur aliena nobis affingendi, ac si inanis tantum λογισμός esset, in re autem nulla subesset disconvenientia, paucis explicabimus mentem nostram. Nequaquam animus nobis est, vocabulum POSITIVI secundum rigorem Metaphysicum peccato tribuere. Protestantur de hoc sollemnissimè, quotquot Theologorum hactenus fermentum Syncretisticum nondum degustarunt. Causam nomine omnium dicat Meisnerus in quaestionibus vexat: qu. 4. Thes. 32. Positivi vocem nos in alio sensu, quàm Metaphysico usurpare, ultro fateamur. Quando ergò Positivum dicimus, sumitur vocabulum in latitudine aliquâ, idque ob constantem adherentiam & profundissimam naturæ corruptionem; quia enim Pontificii disputant, peccatum esse tantum meram privationem iustitiæ Originalis (quam donum supernaturale vocant) ipsamque naturam post lapsum mansisse talem, qualis ab initio fuit condita; hinc factum, ut Theologi ad errorem fortius oppugnandum termino Positivi uterentur. Bellarm. l. V, de A. Gr.



A. Gr. c. 15. scribit quosdam Catholicos statuere peccatum O. non esse nudam privationem: sed inesse per pravam concupiscen-  
tiam, adeoque qualitatem morbidam in animâ perpetuo desi-  
derio prava desideria excitantem, ipse verò in contrariam abit  
sententiam.

§. 2. Opponimus huic erroneæ sententiæ Scripturam, quæ de hoc malo & *σπληνῶς* & *θεικῶς* loquitur. *Θεικῶς* loqui-  
tur de eâ Apostolus Rom. VIII, 7. *τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ἐχθρὸν εἰς θεόν.* Sensus carnis inimicitia est in Deum. Jerem. VII, 9. Cor humanum dicitur fraudulentum. Rom. VII, 20. Vocatur malum adjacens, inhabitans &c. *σπληνῶς* loquitur A-  
postolus Rom. III, 23. c. VII, v. 18. ubi per *ἀδυναμίαν* describi-  
tur. Quid quod & fructus (peccata actualia) de radice satis su-  
perque testentur. Præunte ergò Scripturâ rectè & Theologi il-  
lud positivum dicunt.

§. 3. Rationes, quas vulgò opponunt, non adeò opero-  
sum requirunt examen, maxima enim pars illarum laborat igno-  
ratione Elenchi, v. g. (1) Peccatum dicitur *ἀνομία*, adeoque non  
potest esse *θεικόν*. (2.) Deus erit causa Peccati, cum sit Causa  
omnis Entis Positivi. (3.) Omne Ens positivum est bonum, (4)  
Habitūs vitiosi non transmittuntur in posteros &c. Resp. ad  
Primum, Peccatum dici *ἀνομίαν* liberali manu concedimus. Ast  
aberrant hi boni Disputatores à scopo, quæstio enim est, an tantum  
sit privatio; hoc verò ex formali significatione vocis *ἀνομίας*  
evinci non poterit. *Ἄνομον* enim non tantum est, quod recedit  
à lege omittendo bona, sed etiam committendo mala. Perpe-  
ràm ergò ab *ἀνομία* concluditur ad puram privationem. Ad Se-  
cundum & Tertium respondemus ex §. 1. Valere consequentiam  
de Positivo in rigore Metaphysico sumto. Ad quartum, verum  
quidem esse de vitiis personalibus (idque tantum secundum ha-  
bitum ipsum, non verò secundum semen) At personalium &  
speciei non una eademque ratio est, ut supra ostendimus. Quæ  
porrò obijciuntur, eadem facilitate destruuntur; legitimè ob-  
servato statu.

Thef.



*Thef. VII.*

**Peccatum Originis neutiquam est ipsa hominis substantia,**

§. 1. Ne ambiguitas vocabulorum aliquam pariat difficultatem, quæ hîc circa vocem Substantiæ occurrunt, observamus. Constat autem non semper uno eodemque modo adhiberi, i. enim in generali quâdam significatione accipi certum est, & nihil aliud sum significat, quàm ipsum *εἶναι* rei, absurdum autem nimis esset, si quis exinde inferre vellet, E. est substantia, cùm satis notum non tantum de Substantiis sed & rectissimè de Accidentibus prædicari; <sup>¶</sup> in hæcere enim præsupponit esse. Altera verò significatio strictior est, & opponitur Accidenti, inque hæc vocis acceptione negamus de P. O. 2. Ex Scholis Metaphysicorum constat, aliam esse considerationem subjecti in sensu composito, aliam in sensu diviso. Sic hominis consideratio in sensu composito est considerare hominem ut hominem, in sensu diviso considerare hominem ut doctum, eadem ratio hîc est, non quaeritur anne dici possit Peccatum Originis esse naturam vel essentiam hominis in sensu diviso h. e. peccatoris? peccatū enim illud ipsum est, quod dat esse peccatori: sed de homine in sensu composito, quatenus homine, quod negamus, qui pro nudo accidente agnoscimus, attamen fixo, quod per totum vitæ spatium homini tenacissimè inhæret, ejusque naturam adeò corrumpit, ut ex propriis viribus boni quicquam haut cogitare, nedum perficere valeat, & nihilo minus essentia humana à peccato probè distinguenda, nequaquam tamen divellenda est.

§. 2. Errant hîc Flaciani, qui peccatum non pro Accidente, sed pro ipsa hominis substantia venditant; De ipso Flacio malo hîc proprium suspendere judicium, & aliis virgulam hanc censoriam relinquere, quàm temerè quicquam certi determinare, cum vix fidem mereatur, adeò insignem Theologum monstruosam hanc fovisse sententiam. Hoc tamen certum est, Flacium ab hoc loquendi genere debuisse potius abstinere, aut non adeò mordicitus defendere. Nequaquam tamen de ejus affectis par  
esto



esto iudicium, hi enim postea longè crassius senserunt in hoc controverſiæ puncto. Quibus etiam hîc potissimum dicam scribimus.

§. 3. Firmant Orthodoxiam Scripturæ dicta, quæ de in-  
hærentia peccati satis superque testantur. Tale est, quod habe-  
tur Hebr. XII. 1. ubi jubemur deponere *peccatum tenaciter inha-*  
*rens* (græc: circumstans) ubi satis manifestè Apostolus distinguit  
peccatum quod inhæret à subjecto, cui inhæret. Nisi ergò ve-  
limus naturam accidentium penitus evertere, necessariò hîc di-  
stinguenda essentia peccati ab essentia hominis, argumentum  
erit tale.

Q. subjectum aliquod obsidet, non est illud ipsum subjectum,  
quod obsidetur.

Atq. Peccatum hominem obsidet. Ergo

Majoris connexionem non puto à quoquam in dubium vocari  
posse, nisi contra rationem velit militare. Minor est Apostoli.  
Ergo. Frivola verò exceptio est, quàm hîc adversarii moluntur,  
Paulum agere de renatis, ac si peccatum in renatis non esset ejus-  
dem generis cum peccato in nondum renatis. Probent adversarii,  
& monstrent fundamentum distinctionis, si velint *θεσπ* suam  
*φράσαι*. Alter locus, quem hîc in pulverem producimus, est  
ille satis vulgaris Rom. VII, 18. ubi Apostolus testatur *in se non ha-*  
*bitare bonum*. Hîc de inhærentia pari felicitate possemusnectere  
argumentum, nisi evidentia textus satis clarè id ipsum monstraret;  
Hoc tamen non sicco, quod ajunt, pede prætereundum, quod  
Apostolus in subsequenti vers. 20. expressam faciat distinctionem,  
peccati à seipso, quando dicit: *Porro si quod non volo, hoc facio,*  
non jam ego operor illud, sed inhabitans in me peccatum. Ubi  
expresè Apostolus operationes malas non sibi s. substantiæ suæ ad-  
scribit, sed unicè peccato inhærenti. Quæ præterea hoc loco pro  
stabilienda sententianectere solent argumenta ex loco de creatio-  
ne, Resurrectione, Imagine Dei & aliis hîc attingere nolumus,  
Namque videri poterunt de his *Gerhardus* Tom. 2. LL. CC. de P.  
O. p. 619. *Meissn.* Decad: 1. Anthropolog: Sacræ Disp: VI. qv. 1.  
*Jac. Martini Partitronib.* Theol. Disp. X. th. 28. seqq.



§. 4. Argumenta, quibus utuntur, sunt sequentia. (1) Rom. VII, 17. Matth. XIX, 19. Ex his ita concludunt.

*Ex quo proveniunt peccata actualia, illud est peccatum.*

Atq. *Ex corde hominis proveniunt peccata actualia* Ergo.

Resp. Cor humanum dicitur fons malorum non in sensu composito: sed diviso. Quod si enim de corde in sensu composito valeat, videant, ne Deum ipsum peccatorum actualium Causam constituent. Causa enim causæ est etiã causa causati. (II) Gen. VIII, 22. dicitur *figmentum cordis humani esse malum*. Resp. committitur fallacia interpretationis. Per figmentum intelliguntur, quæ à corde finguntur, & illa dicit esse mala, quid verò ad ipsam cordis substantiam, hoc facit, quod adversarii illud pro peccati substantia exclament? Certè illas cogitationes non ex se, sed ex inhærente corruptione habet. (III) *Per quod homo est, quod est, illud est forma s. essentia ejus*. Atq. *Per peccatum O. homo peccator est, quod est*. Ergo. Resp. Peccant hic adversarii in Regulam communissimam: *Qualis terminus est in una propositione, talis etiam sit in altera, necessum est*. Si enim hoc observassent, terminum homo in Majore non absolute posuissent, & in Minore Restrictivè. Sunt e. 4. termini in Syllog. Deinde etiam sic debuissent Conclusionem inferre; Ergo Peccatum est hominis peccatoris substantia: Quod quàm belle tangat Thesin, vid: supra §. I. Theseos.

### *Thes. VIII.*

Post regenerationem prava concupiscentia habitualiter inhærens, ut & primi ejus motus ex se & sua natura verè sunt peccata.

§. I. Impugnant Thesin præter alios Pontificii, per baptismum Peccatum O. penitus extirpari somniantes, sic Concil. Trid. Sess. V. *Hanc concupiscentiam, quam aliquando apostolus peccatum appellat sancta Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium senserit, anathema sit*. Bellarm: l V. de A. Gr. Nec hoc frustra, sed, ut fraudem manifestat Chemnit. P. I. Exam. Conc. Trid.



p. 94. Quia indè pendet meritum, perfectio, iustitia & supererogatio bonorum operum coram iudicio Dei.

§ 2. Primaria hujus doctrinæ sedes habetur in Epistola ad Rom. c. VI, VII, & VIII, quorum prolixam enucleationem qui desiderat, adeat *Gerhardum, Meisnerum & alios*. Nos hâc vice unum saltem atque alterum urgebimus versiculum (1) ex cap. VI, producimus vers. 12. *Ne igitur regnet peccatum in mortali vestro corpore, ut obediat ei in concupiscentiis illius corporis.* Pugnamus hęc pro literâ, donec adversarii Metonymiæ suæ, quam textui affingunt, solida demonstraverunt fundamenta. Neque verò Bell. apud nos tanta pollet autoritate (& si penes suos aliquando satis magna) ut quicquid dixerit pro autoritate, fidei Articulum constituat, sed rationibus opus est, iisque firmissimis, si velit, ut verbis suis fides habeatur. (2) Rom. VII, 14. usque ad finem, ubi de seipso tanquam renato scribit, *Ego carnalis sum, ego, quod odi, facio, scio in carne mea nihil boni habitare.* (3) addimus locum 1. Joh. 1, 8. *Si dixerimus quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Ubi notamus subjectum, quo de loquatur, hoc non sunt homines irrogeniti, sed omninò regeniti, quod evincit illud, quod seipsum etiam includat. Peccatum verò, quod inhærere dicitur, non actuale est, sed omninò originale, quod probatum datur exinde, quia generaliter pronunciat. Adde, quod vers. 4. 8. & 9. cap. III. expressam faciat distinctionem, opponendo verbum *habere* verbo *facere*.

§ 3. Hic verò mirum quam operosi sint, Adversarii ut solidum ponant fundamentum Theseos suæ ruinam minantis, sed conatu planè frustraneo, Antequam verò ad rem ipsam pervenio, observandum 1. *A plenaria remissione non posse concludi ad plenariam renovationem.* 2. *Peccata in hâc vitâ tolli non quoad omnem culpam, sed quoad reatum.* A sublato verò reatu ad sublatam culpam non valere consequentiam. Hæc ut majorem accipiant lucem, rem exemplo illustrabimus, & quidem primum. Axioma satis clarum erit, si consideremus universalem Christi satisfactionem, per hanc omninò verè totius mundi peccata dicuntur sublata, omnium verò risui meritò exponendus esset, qui concluderet, Ergo nulla dantur peccata. Secundum Axioma itidem sufficientem habebit lucem, ex sequenti; abnegatio Pe-



tri manet abnegatio, et si post feriam poenitentiam reatus sublatus sit. Videamus ergo cornua Adversariorum, Opponunt ex I. Cor. VI. II. *Ablui estis, sanctificati & iustificati.* Resp. Constat jam, quàm vitiosè à perfectâ remissione ad perfectam renovationem concludant Antagonistæ, Apostolus agit de remissione, non renovatione. Concesso verò de renovatione illum hic loqui, nihil tamen aliud evincitur, quàm quod peccata sublata sint secundum reatum & pro ratione sanctificationis inchoatæ mortificata. Proben t Adversarii, etiam ipsam radicem & omnem culpam tolli. Ab hoc parùm dissidet, quod obijciunt ex *Hebr. cap. 1, 3. cap. IX, 28. Rom. VII, 1.* Resp. (α) Committitur hic fallacia alienæ quæstionis, de Sacrificio enim Christi planè non disquiritur, sed renovatione: Eadem responsio quadrat ad locum alterum; in ultimo argumentantur à sublatione reatus ad sublationem omnimodæ culpæ, quod quàm benè procedat, suprà ostendimus. Ast verò instant, *sublato formali tollitur res ipsa.* Resp. Fallit hic Minor, damnabilitas enim non est de ratione formali peccati absolute considerati. Ipsum formale est *αποπέια*. Tantum! Illi, qui hæctenus sup-  
peditavit vires sit Laus, Honor & Gloria in  
Secula.



*Ad*



*Ad Præstantissimum*  
DN. RESPONDENTEM,  
Amicum jucundissimum.

**T***hessalia* gemino celebrantur fonte, bibentes  
Hic *nigras*, *albas* inficit alter oves.  
Sunt quoque sunt lacris gemini discrimine  
*fontes*

Ater PECCATUM: qui bibit inde *niger*.  
*Candidus* alter adest, cœlestis GRATIA, quisquis  
Inde bibit, totus *candidus* inde cluit  
Egreditur nitidis niveus grex flaminis undis  
De quo candidulo gaudia Pastor habet.  
Atrum *Thessaliæ* fontem, LUDKMANNE, no-  
tare

Consilium tibi, sed cum ratione, fuit  
ADAMI de fonte venit grex ater: & albus,  
Nî fontem noscat criminis, esse nequit  
Ergo sedet *nigri* contagia pandere fontis  
*Præ nive* quò fiat *candidus*, ille *niger*.  
Quis dubitet, quin qui *nigri* discrimina fontis  
Disseris, alterius *candida* signa geras?  
Deterit ætatis florem gens sacra Vacunæ  
Fontis & *atrati* volvitur illa salo.  
Te juvat invigilasse libris, te *Thessala* tempe  
Te *nigri* fontis *nigra* notare juvat.



Sit felix specimen! Cœlum feliciter ausa!  
Sic pergas pulchræ currere mentis iter!

*Honori & Amori quod debuit*  
*L. M. Q.*

Augustus Varenius.



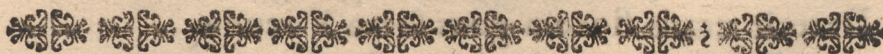
ET doctus calamus, pariterq; Orchestra,  
docebit

Publica, quæ tibi vis sit Genii in literis.  
Doctorum plausu sic quævis puncta mereris.

Disponant Musæ digna brabéa Tibi.

*Honoris & Amoris Ergo sva-*  
*visimo suo Consalino ita*  
*acclamare voluit*

M. HERMANNUS Becker/  
P. P. & P. J.



Cuncta patent vitiis, virtus jam plorat amarum,  
Immugit Tragicis sordibus ipse Polus.

Hinc



Hinc jam primævas, summo de ponte Cathedræ  
Proponis sordes, tempora iusta tenens.  
Tempora iusta tenes, quia sordibus omnia plena,  
Si pia secula forent, Tu meliora dares.  
Gratulor ergo Tuis, magno conamine, cœptis,  
Ut benè succedant, mente favente precor.

M. Joachimus Ernestus Hellvvigius,  
Scholæ Rostoch. ConRector.



*Abarbanel in comm. ad c. V. v. 18. Esai. fol. I. col. 3.  
ex Maß. Succ cap. I.*

יצר הרע בתחלה דומה לחוט חשערה ולבסוף נעשה כעבותות העגלה:  
Concupiscentia mala ab initio similis est pilo; sed in fine funi quadrigae.

**P**Principiis obsta, serò medicina paratur:  
Ut saner, noscat principium, Medicus.  
Jam quoque cura Tibi, tractas ab origine sordes  
Noscendi: studium noscitur inde *Tuum*.

*Præximo atq; Autori hujus dissertationis eruditissimo,  
Amico ac Commensali suo honoratissimo animum  
signific: apponeb.*

M. Johannes Georgius Bindrim.



**I**ngenio quantum valeas LUTKMANNE probasti,  
Et docet hic foetus, fertilis ingenii.

Publi-



Publicitùs quem proponis, fontemq; malorum  
 Commonstras nobis sedulus è Cathedrâ.  
 Dum crenâ, dum voce doces, quàm triste veneno  
 Patres prognatos inficiant miseros.  
 Heu miseros! & adhuc Matris sub corde latentes,  
 Attamen æternam commeruisse necem.  
 Dogmata vera nimis tradis, thesibusq; retundis  
 Hostes, qui fidei tela parata vibrant.  
 Raucicrepo contra regerat quid fœdus Apella  
 Guttore, tum rasi quid crocitent Monachi.  
 Flexilis & minuens hanc Syncretista rigorem  
 Fermenti errorum dicitur esse reus.  
 Quodq; sit hæcce lues Vitium, quod originis audit,  
 Contra Pseudographos arte doces simili.  
 Maeste piis ausis donorum conferat augmen.  
 Præmia & ampla Deus, laudem homines tribuent.  
 Conferet & titulum meritis tibi turma Sophorum,  
 Nomine pro parvo dignius attribuens.  
 Theiologi dicent animo quoque corpore Paulum  
 Numinis electum te retulisse Virum.  
 Pergito sic Patriæ, Patri, Matrique secundæ  
 Donaturus eris gaudia mille redux.

*His literatissimi Dni. Respondentis, Amici sincerissimi, & Consalini gratissimi honoribus  
 applaudere voluerunt*

Excell. DN. M. HERMANNI Beckers/P. P.  
 COMMENSALES.





















Hinc jam primævas, summo de ponte  
Proponis sordes, tempora iustiter  
Tempora iusta tenes, quia sordibus om  
Si pia secla forent, Tu meliora dar  
Gratulor ergo Tuis, magno conamine,  
Ut benè succedant, mente favente

M. Joachimus Ernestus  
Scholæ Rostoch.



*Abarbanel in comm. ad c. V. v. 18. Esai.  
ex Maß. Succ. cap. I.*

יומא לחוט חשערה ולבסוף נעשה כעבודות העגלה:  
Concupiscentia mala ab initio similis est pilo; sed in fine t

**P**Rincipiis obsta, serò medicina parat  
Ut sanet, noscat principium, Med  
Jam quoque cura Tibi, tractas ab origine  
Noscendi: studium noscitur inde T

*Præximo atq; Autori hujus diserta  
Amico ac Commensali suo honorat  
signific: appon*

M. Johannes Georgiu



**I**ngenio quantum valeas LUTKMANN  
Et docet hic foetus, fertilis ingenii.

